

TRINADESETA GLAVA

Incidentyt, opisan v predishnata glava, se sluchi v petyk vecherta. Smjanata ni togava e do polunosht, sled koeto ni izvozvat s linejka po domovete. Ostava samo edna sestra – tja e dezhurna po stacionar (chetiri stai s lezhashto bolni), i dezhurnijat lekar. Tazi vecher i inzh. Fonev ostana, no ne zaradi incidenta, a zashtoto toj po princip ne se pribira v kyshti s linejkata. Zashto ostava da prenoshtuva v bolnicata vseki pyt, kogato svyrshi t.nar. na shega “polunoshtna smjana” (inache v grafika se vpisva kato vtora: ot 13 do 19 ch.), ne znam, znam samo, che i toj ima dom i semejstvo. Mnogo bjahme vyzbudeni onazi nosht. Vsichni govorehme samo za incidenta. Prekysvaha razkaza mi s vyzklicanija i vyprosi. I d-r Skorcheva beshe tam i beshe ne pomalko razvylnuvana. Nakraja linejkata dojde i nie, polunoshtnite, si trygnahme. Bjah tolkova prevyzbudena, che i v linejkata ne sprjah da govorja.

Vyrnah se znachi v kyshti i ot vratata viknah kym myzha si, kojto oshte raboteshe na kompjutyra:

– Znaesh li kakvo mi se sluchi? SHTjeh da ubija chovek! – i vednaga ruhna, raztreperih se cjalata, razrevah se – izobshto ne bjah sjakash az.

Myzhyt mi me pregyrna i taka, sgushena v nego, az mu razkazvah i placheh, i vse povtarjah:

– Tazi nosht shtjah da byda v aresta i posle v zatvora za cjal zhivot. Ne! Njamashe da go prezhiveja. Ako go bjah ubila ... – i revvah pak.

– Uspokoj se, spokojno ...

– Ne, ne mi vikaj spokojno, i onja samo taka vika, spokojno, spokojno. Njama spokojno, njama, razbirash li, NJAMA!

– Nedej taka, daj sega da si legnem, nali bolnijat e dobre?

– Da, be, dobre e, znaesh li kolko kryv samo zagubi? Zashto ne go vidjah kakvo pravi, zashto? – i pak reva, ta se kysam.

Nakraja si ljagame, zashtoto stava mnogo kysno, a vsjaka sutrin myzhyt mi izliza na razhodka i az s nego, ako ne sym na rabota. Na drugata sutrin obache ne bjah v systojanie da se nadigna. Bjah se mjatala dylgo v legloto, synuvah incidenta i drugi koshmari i se unesoh chak prizori. Myzhyt mi izleze bez men.

Okolo devet chasa telefonyt me stresna. D-r Skorcheva se obazhdashe. V pyrvija moment iztrypnah ot uzhas, pomislih, che neshto e stanalo s bolnija – vse pak beshe mu vljazlo malko ot otrovnata smes, zashtoto shtipkata na iglata propuskashe. Ne, bolnijat bil dobre, kaza d-r

Skorcheva, no tja iska otnovo da j razkazha podrobno za incidenta. Kazah j, che njamam sili, cjala nosht ne sym spala. A tja kaza, che bila me razbiralala, che tova, koeto sym prezhivjajala, e naistina mnogo tezhko i t.n. , no pak nastoja da j go razkazha s naj-golemi podrobnosti po telefona. Ne mozheh da j otkazha i zapochnah “Ami nali kazahte da prodylzhim dializata i Fonev mi donese shpula...” i zarazkazvah s treperliv i presipnal ot synja glas vsichko edno podir drugo, vkljuchitelno za defektnata shtipka na iglata, kojato propusna malko ot otrovnija raztvor. Tja mi zadade njakolko dopylnitelni vyprosja i mi blagodari za izcherpatelnata informacija. Beshe mnogo vnimatelna. I az kazah:

– Dano nikoga veche ne mi se nalaga da go razkazvam otnovo – i vyzdyhnahe pochti s oblekchenie.

A tja s mnogo vezhliv, leko piskliv, no tvyrđ ton kaza:

– Mozhe bi shte ti se nalozhi da go razkazvash mnogo pyti.

– Da go napisha togava, shtom e taka i da go razdam na vsichki. Naistina i drugite trjabva da znajat. Osobeno mladite kolezhki. Njamam sili da go razkazvam pak i pak. – No po glasa j usetih, che ne sym ja razbrala pravilno i che neshto v neja samata se e promenilo ot prednata vecher nasam. Dali oshte togava ne beshe poluchila instrukcii ot po-visoko mjasto?

– Napishi go, ako mozheshe – kaza tja. – I go donesi v ponedelnik.

Cjalata sybota pisah pokazanijata. Okaza se, che da pishesh ne e kato da razkazvash ustno. Trjabva da izpolzvash oficialnata terminologija. Naprimer vmesto prosto “na dezinfekcija”, trjabvashe da pisha “v rezhim na dezinfekcija” i dr. takiva. Myzhyt mi kaza da ne se pritesnjam, njama nuzhda da pisha po kancelarski, a da si karam, kaktó si razkazvam, no posle reche:

– Vse pak, kato tyj i tyj shte go pishesh, napishi go pone taka, che da e razbiraemo i za hora izvyn vasheto otdelenie – mozhe da ti potrabva.

– E, kak shte stane to – hem da si pisha kaktó si znam, hem da e razbiraemo i za drugi? Ne, vizh sega, tova njama da izleze ot otdelenieto. SHTE se potuli vsichko. Profesoryt si znae rabotata.

– Ti vse pak go napishi kolkoto se mozhe po-jasno.

– Dobre, shte se postaraja.

I do vecherta go napisah taka, che toj me pohvali:

– Biva. No naistina e uzhasno!

– Na men li shte mi razpravjash?!

V nedelja bjah cjal den na rabota – ot 7 sutrinta do 7 vecherta kato dezurna po stacionar. Kolezhkata, ot kojato poeh smjanata, me predupredi, che v lecarskija raport d-r Skorcheva e pisala razni gluposti protiv men, a za

Forito nishto ne pisala . Kaza mi oshte, che prez noshtta sled incidenta, drugata kolezhka, kojato togava beshe dezturna, bila zabeljazala d-r Skorcheva da razgovarja dylgo vreme s inzhenercheto. Bili zapochnali v zalata, posle dvamata trygnali kym kabineta j i tja bila chakala da vidi koga shte izljazat, no te mnogo se zabavili i tja se otkazala. Seg a mozhe da njamam prijatelki sred kolezhkite, no togava vse oshte imah. Na svoj red az j kazah za razgovora po telefona i za tova, che pisah pokazanija i dazhe noseh edin predvaritelen variant. Predvaritelen, v smisyl, che v nego oshte ne bjah pisala za telefonoto obazhdane i za napisanoto v lekarskija raport, a gi njamashe i finalnite obobshtenija – koe chiya vina e.

– I az veche imam symnenija, che neshto se myti – kazah j az. – Iskat da izkarat Forito nevinen, a men da natopjat. Tyrjsjat si izkupitelna zhertva.

Prez denja vidjah kakvo pishe v raporta: Neshto takova beshe: “Sestra Bojanova zapochva da vkljuchva bolnija po vreme na dezinfekcija na aparata. Kryvnite linii se razchlenjavat (“spontanno”). Na bolnija e vzeto po speshnost kryvna kartina.” Ne sym sigurna, che citiram tochno, zashtoto ne si go prepisah, no to mi se zabi v mozyka kato nazhezhenno zheljazo. Beshe postavila dumata “spontanno” i v skobi, i v kavichki – ne znam zashto. V skobi se slaga neshto vmetnato. Kavichkite sluzhat ili za ironija, ili za citat. Ne mozhe da e bilo ironija, no ako e bilo citat, trjabva da se posochi koj go e kazal. Naj-verojatno inzh. Fonev se e napyval da izmisli njakakvo objasnenie. No toj e tolkova “umen” (tova e ironija) i tolkova “visoko kvalificiran”, che ne se e setil za naj-elementarnoto. Ako stane spontanno razchlenjavane, kryvta izpryskva navsjakyde – i po stenite naokolo i kym sysednija bolen, i po shtorite v tozi sluchaj, zashtoto aparatyt beshe do prozoreca. D-r Skorcheva vidjala li e takova izpryskvane? Sysedyt po leglo izpryskan li beshe? Az samata bjah li izpryskana “kato kalinka” – taka mu kazvame, kogato stane avarija s liniite i cjalata prestilka na obsluzhvashtata se posipva s kyrvavi pryski. Ne, tja mnogo dobre vidja, che njamashe drugi pryski, osven tezi po kofata i ottam – malko v niskata chast na aparata, i vidja, che njamashe spontanno razchlenjavane na liniite. Bolnite v zalata dori ne razbraha, che e mozheo da stane neshto izkljuchitelno strashno, neshto neopisuemio koshmarno, ne razbra dori bolnijat, neposredstveno zasegnat ot incidenta. E, kak taka njama da razberat, ako beshe gi navaljal kyrvav dyzhd?

I edno posledno utochnenie. Stava duma za t. nar. na shega VIP zala – edinstvenata sys specialni shezlongi, a ne obiknoveni legla, i to samo s tri posta v neja (za sravnenie v goljamata ima 13 – cjal hambar). Bolnite se sheguvat, che koito lezhat v тази zala, sa mnogo vazhni personi, golemci. Ne

vsichki sa takiva, razbira se, no trimata ot onazi noshtna dializa sa vse kulturni, inteligentni i zamozhni hora. Edinijot ot tjah go “zatochiha” v goljamata zala, hambara, okolo mesec predi az da napusna, zashtoto beshe kazal, che kato mu pravim epreks, trjabva da mu pravim i zheljazoto. Prav e chovekyt. Predstavete si robi, sybrani da strojat kyshta, obache ne sa im dokarali stroitelnite materiali. Idva gospodarjat i gi bie s kamshik da rabotjat (tova pravi epreksyt – dava komanda za proizvodstvo na hemoglobin, osnovna systavka na chervenite kryvni kletki), obache stroitelni materiali njama i njama (tova e zheljazoto – material, ot kojto se izgrazhda hemoglobinyt). Zatova bolen s niski stojnosti na zheljazoto v seruma, i da mu pravim epreks, i da ne mu pravim – vse taja. ZHeljazoto trjabva. A zheljazoto za venozno prilozhenie njama v bolnichnata ni apteka. Kazva se Venofer. Dano go osigurjat, kato prochetat тази knizhka, pyk i da ne ja prochetat – samo da osigurjat vsichko neobhodimo za bolnite, che ne e samo zheljazoto. Elementarni neshta njama. Prez celija april njamashe antistenokardin i acetilsalicilova kiselina (aspirin), a nashite bolni postojanno trjabva da vzemat ot tezi dveite i si gi kupuvat. Po-zamozhnite si kupuvat napravo tiklid. Tezi lekarstva se narichat antikoagulanti. Vlijajat na viskoziteta na kryvta. Predpazvat fistulata ot zapushvane s njakoj sysirek. I bolnite si gi kupuvat, dori kogato lezhat v bolnicata po klinichna pyteka. A po narezhdane “otgore” na bolnite po klinichna pyteka vsichki lekarstva trjabva da se osigurjavat bezplatno ot bolnicata. Koj shte ti spazva narezhdaniya, obache? I koj shte signalizira za tezi lipsi? Bolnite li? Personalyt li? Trajte si, trajte! Neshtata shte se opravjat – no koga li?

Vecherta v kyshti dovyrshih pokazanijata i mi hrumna da vzema i napravo da si kazha mnenieto, che podoziram neshto v тази rabota, che mozhe bi se tyrsi izkupitelna zhertva, zashtoto inzh. Fonev e sin na prof. Fonev – pravo kume, ta v ochi, kaktose kazva. I go napisah. Syshtata vecher i za pryv pyt se obyrynah kym advokat. Vprochem, ne mozah da namerja advokata, chijto telefon mi dadoha, taka che myzhyt mi me konsultira improvizirano. Posyvetva me da ne se syglasjavam na nikakvi razgovori po sluchaja s nikakvi “otgovorni lica”, a da iziskam pismen otgovor ot shefa si.

Na drugija den, ponedelnik, 27.01.03 g., otidoh na rabota ot 7 sutrinta do 7 vecherta – dnevno dezhurstvo. Noseh pokazanijata vyv vida, v kojto sa vkljucheni tuk, v тази knizhka, samo che s istinski imena.

A sega pak shte napravja otklonenie. Edin klient predi malko beshe tuk. Bylgarin, kojto sledva v Amerika. Beshe sledval pravo v grad Raven predi tova i mu pottrjabvala spravka. Dade mi ja za prevod, kato kaza:

– Znaete li kolko mi iskaha za izdavaneto na тази академична справка? 20 leva! Tova e deset dolara, taka li beshe?

– Brej! Dazhe poveche, dolaryt nali padna malko.

– Taka. A znaete li kolko struva takava v Amerika? 2 dolara.

Posle potyrskih neshto v bylgarski sajtove i popadnah na neshto drugo, koeto bez malko ne me nakara da se otkazha ot vsjakakvo pisane. Eto kakvo e to. Njakolko raboti, po-tochno (ot Internet izdanie ‘Bylgarski lekar’ br. 7, godina X, 2002 g.):

Pyrvo:

“Za gafovete v zdraveopazvaneto imashe vot na nedoverie – poiska go ne drug, a SDS, vypreki che sam zalozhi osnovite na provala v zdravnata reforma. Smjatam, che systojanieto na zdravnata i obrazovatelната sistema e tolkova tezhko, che protakaneto na vota na nedoverie shte e fatalno.

Vizhte faktite:

– 1,5 mln bylgari sa prakticheski lisheni ot medicinski uslugi ili gi karat dopylnitelno da plashtat ot dzhoba si za pregledi i konsumativi;

– rezervyt na NZOK veche vtora godina e izvyn publichen kontrol.

Tova sa pari na osigurenite – ne na BNB, na MVF ili na zdravnata kasa;

– po svedenie na samite upravljavashti 20% ot parite za lekarstva se iztochvat, t. e. kradat;

– kato vryh na vsichko i rezultat ot haosa bylgarite mrat kato muhi, a deca (naj-skyopocennijat kapital) ugasvat na grupi. Ne minava den, bez da plamnat epidemii, amputirani sa detskoto zdraveopazvane i profilaktikata.”

Prof. Krystjo Petkov, deputat, v. “Trud”/24 juni 2002 g.

Vtoro:

Sled kato 4 godini parite za zdrave, otdeljani ot BVP se uvelichavaha, sega

namaljavat. Vypreki predizbornite obeshtanija, che shte bydat 6% ot BVP, minalata godina bjaha 4,3%, a za sledvashtata se planira da stanat 3,8%. V syshtoto vreme bolnicite veche sa natrupali dylgove za nad 100 mln lv. V dobolnichnija sektor zdravnata kasa nalaga ednostranno limiti za medicinski dejnosti, parite za lekarstva sa na privyrshvane.

V Bylgarija se zavryshat zaboljavaniya, harakterni za tretija svjat.”

D-r Antonija Pyrvanova, deputat, v. “Bankery”/6 juli 2002 g.

Treto:

(Malka chast ot) “OTKRITO PISMO

Do Ministyra na zdraveopazvaneto

Uvazhaemi g-n Ministyr,

Obryshdam se kym Vas s tova otkrito pismo sled

edna godina na tyrpenie i doverie, prez kojato se opitvah da Vi ubedja, che e neobhodimo da vyzstanovite “Ochna banka” i t.n. i t.n. i t.n.

CHI. kor. na BAN prof. d-r PETJA VASILEVA,
Osnovatel i direktor na
“Ochna banka” do 2001 g.,
Nacionalen konsultant po ochni bolesti,
Predsedatel na
Syjuza na oftalmolozite v Bylgarija

Sledva komentar, na redakcionnata kolegija verojatno, zashtoto njama podpis:

“Mnogo nedorazumenija se nasybraha ... Mygljavoto objasnenie na zdravnija ministyr, dadeno po sluchaja na redovna preskonferencija ne dava otgovor na naj-vazhnija vypros: zashto negovo proekt postanovlenie sledva samo dva meseca drugo, veche prieto ot MS. Ne za pryv pyt se syzdavat haos i byrkotii...”; i malko po-nadolu:

“Taka napr. oshte na drugija den sled tragedijata vyv Varna (kogato v AG-bolnicata pochinaha 5 nedonoseni bebeta, povecheto ot koito – doshli otvyn), toj pobyrza vednaga da hvyrli kolegite “na vylcite”, obvinjavajki gi publichno, na preskonferencija, za edinstveno vinovni, bez da e doshlo epidemiologichnoto zakljuchenie.”

I oshte edin komentar, tozi pyt ot men:

Epidemiologichnoto zakljuchenie e jasno – vsichko e bilo okej. Samo deto dechicata si izmreli. Lekarite njamat vina. Majkite sa vinovni sigurno.

I oshte neshto. Syvsem skoro po televizijata syobshtiha, che chastna klinika “Higija” otново e otvorila gostopriemno vrati za pacienti. Mozhe i da ste zabravili veche kakvo napraviha v “Higija”. Televizijata postojanno ni zaliva s novini, koja ot koja po-shokirashti, ta chovek zapochva da zabravja kakvo sa syobshtili predi dva dni, kamo li poveche. V “Higija” ubiha dvama pacienti pri operacii za razhubavjavane, kakvito – posle izleze najave – tazi klinika njamala pravo da pravi. I kakvo im e nakazanieto, pomni li njakoj? 2 000 leva globa! Po 1000 za choveshki zhivot, dve po 1000 – eto vi 2-te hiljadi. E, zabraniha ima da izvyrshvat takiva operacii – strahotno nakazanie. Da ti zabranjat da vyrshish neshto, koeto i bez tova njamash licenz da vyrshish.

I chetvyрто, posledno (syshto na redkolegijata po prezumpcija):

“Druga ot novovyzniknalite idei na zhyltite deputati, tvyrdi d-r Pyrvanova, bila syzdavaneto na nova instancija v zdraveopazvaneto –

ombudsman. Pod tova zavyrzvano ime se krie dlyzhnostta “obshtestven zashtitnik”; tezi hora shte se zanimavat s zhalbite na pacientite sreshtu lekarite. Kakvi shte sa pravata na ombudsmanite, kolko trjabva da bydat na broj, shte mogat li da nakazvat, vkl. s predlozhenie do BLS za otnemane na lekarski prava pri drastichni narusheniya na lekarskata etika, ili samo shte dokladvat zakljuchenijata si (t. e. prelivane ot pusto v prazno), koj shte im plashta zaplatite - deputatite oshte ne sa najasno... V civilizovanite strani neshtata stojat syvsem prosto: nedovolnijat pacient ili syotvetno negovijat blizyk si hvashta advokat i zavezha delo sreshtu lekarja. No tozi vid biznes oshte ne e

poznat v nashata pravova dyrzhava... V interesni vremena ni se padna da zhiveem, kolegi.”

Kratyk komentar ot men:

Predi dve-tri sedmici, kato tyrseh instancii, do koito da pisha za neshtata, stavashti v nasheto otdelenie, se setih, che na Zapad imat specialna sluzhba za vsevyzmozhni oplakvanija na grazhdanite – ombudsman (ombudsman). Potyrskih iz Internet prostranstvoto i popadnah na edna pouchitelna, mnogo bylgarska istorija. Pyrvo da vi prepudredja, da ne byrzate da se radvate – Ombudsman v Bylgarija njama, a sigurno njama i da ima. Eto istorijata na opitite da se syzdade takyv. Za sverka na citiranoto po-dolu e Internet adresyt:

<http://www.csd.bg/news/law/OmbudsmanB.htm>

“Rabotata po vyvezhdane na institucijata ombudsman v Bylgarija zapochva prez 1998 g. sys zadylbocheno prouchvane i analiz na syshtestvuvashata normativna uredba...” i.t.n. Obyrnete vnimanie na kuhata fraza “zadylbocheno prouchvane”. Kolko zadylbocheno prouchvane? Kyde sa analizite ot nego? Tova se naricha generalizirane – bez fakti, s iztyrkana frazeologija. Ot 1998 natatyk:

Na 8 i 9 juni 2000 g. v Sofija za vtori pyt gostuva glavnijat parlamentaren ombudsman na SHvecija Klaes Eklund.

Ot 12 do 20 juni 2000 g. bylgarska parlamentarna delegacija poseti Kanada ... s cel da prouchi kanadskija opit v razvitieto na institucijata ombudsman.

Na 20 noemvri 2002 v Sofija se provede seminar na tema "Vyzmozhnosti za ustanovjavane na institucii ot tipa na ombudsman na mestno nivo v Bylgarija. Opit i perspektivi".

Na 24 noemvri 2000 g. v Narodnoto sybranie se provede Mezhdunarodna konferencija na tema "Syzdavane na institucijata ombudsman v Bylgarija".

Ot 28 fevruari do 3 mart 2002 g. se provede krygla masa, posvetena na ustanovjavaneto na institucijata ombudsman v stranata

Na 19 mart 2002 g. v Centyra za izsledvane na demokracijata beshe provedena rabotna sreshta na tema "Ustanovjavane na institucijata ombudsman v Bylgarija"

Na 9 april 2002 g. v Narodnoto sybranie se provede publichno obsyhdane na tema "Institucijata ombudsman"

Ot 6 do 8 juni 2002 g. v Sofija se provede mezhdunarodna konferencija na tema "Evropejskite standarti i institucijata ombudsman v stranite ot JUgoiztochna Evropa"

Na 14 i 15 dekemvri 2002 g. v Sofija se provede seminar na tema "Mestnijat ombudsman" ...

Tozi sayt e zanemaren veche. Njakoj naj-nakraja sigurno e reykl:

– Stiga sofri! Ombudsmanyt njama pochva u nas!

Zashtoto ako se otvori ombudsman, shte im se zadrysti poshtata ot oplakvanija oshte pyrvija den. Pyk i toj njama da funkcionira kakto trjabva, to e jasno ot dosegashnata ni praktika. Eto, po-nagore dori kazvat, che “v civilizovanite strani neshtata stojat syvsem prosto: nedovolnijat pacient ili syotvetno negovijat blizyk si hvashta advokat i zavezhdta delo sreshtu lekarja. No tozi vid biznes oshte ne e poznat v nashata pravova dyrzhava...” Kato nash'ta pravova dyrzhava, bratja i sestri bylgari, nijde po sveta njama! Gordejte se! I prodylzhavajte da si traete.

Bashta mi beshe za malko na gosti i mi reche:

– Abe nishto njama da opravish, i deset knigi da napishesh. Horata sa go kazali – sama ptichka prolet ne pravi! – i se usmihna djavolito, uveren v nepoklatimata sila na narodnata mydrost.

– Dobre, de, taka e, prolet ne pravi, no posle ne idvat li drugi sled neja? I proletta idva nakraja.

Toj prie argumenta mi i dazhe se zasmja, sjakash iskashe da kazhe – na mene prilichash, dyshte, ne si ostavjash magareto v kalta. No posle, kato si zamina, az se zamislih. V prirodata ne e kato v obshtestvoto. Osobeno v obshtestvo kato nasheto. Tuk idva edna ptichka i j rezhat glavata. Posle idva druga – i tja sama. I na neja j rezhat glavata. Spomnijam si kolko mi beshe smeshno, kato slushah kukuvskata pesen “SHat na patkata glavata”, osobeno pripevyt: “SHat, shat, shat na patkata glavata!” i vyobshte ne se zamisljah kakvo iskat da kazhat s nego. Sega mi zvuchi kato debel namek za tova, che kojto protestira sam, e patka s shatnata glava. Ej taka vse gi shatvat pateshkite glavi, edna po edna. I njama ptica-predvestnik. I njama jata. I njama prolet. Ta taka. Dokoga li?